

BATI ANADOLU KÜTÜPHANELERİ

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü öğrencilerinin 4-12 Ekim 1968 günlerini içine alan hafta'da Batı Anadolu illerinde yaptıkları inceleme gezisi verimli olması yanında, büyük bir ilgi de toplamış bulunmaktadır. Bültenimizin bundan önceki XVII. cildinin 4'üncü sayısında, öğrencilerin gezisine İzmir ili bölümünde katılmış bulunan Manisa İl Halk Kütüphanesi Müdürü sayın Muazzez Taygön'ün «Gezi Notlarını» yayınlamıştık (298-301. ss.) Bu sayımızda ise, geziye katılan Kütüphanecilik Bölümü öğrencilerinden Ayşe Füsün Öksüzoğlu'nun izlenimlerini yayınlıyoruz.

Ayşe Füsün ÖKSÜZOĞLU

D.T.C. Fakültesi Kütüphanecilik Kürsüsü son sınıf öğrencileri Batı Anadolu Bölgesinde bir tetkik gezisi yaptılar. 4 Ekim 1968 tarihinde Ankara'dan başlayan gezimiz belki de son zamanlarda yapılan tetkik gezilerinin en verimlisi oldu. Bize bu imkânı veren kürsü hocalarımıza burada da teşekkür etmeyi bir borç bilirim. O sayede Batıda pek çok halk ve çocuk kütüphanesini görüp gezmek imkânına sahip olduk.

Türkiyemizin «zengin» diye vasıflandırılan bu bölgesinde bile umumi olarak kütüphaneciliğimizin halledilmemiş problemlerinden mütevellit olarak istenilen çalışma seviyesine ulaşamamış olan bu kütüphanelerimizin müşterek dertlerini yazımın sonunda bildirmeyi uygun buldum. Takip etmenin kolay olacağı kanaatiyle de, kütüphaneleri geziş sırasına göre anlattım.

Afyon'da

Birinci gün öğleye doğru, çıplak bir dağ eteğinde kurulmuş olan Afyon şehrine geldik. Afyon İl Halk Kütüphanesi, diğer adıyla Gedik Ahmet

Paşa Kütüphanesi, Dumlupınar İlkokuluna ait taş binanın iki geniş salonunu işgal etmektedir. 23 bin küsur esere sahip bulunan kütüphanenin kataloğu Alfabetik Kataloqlama Kaidelerine göre hazırlanmış yazar adı, kitap adı ve konu fişlerinden müteşekkil. Okuma salonu orada bulunduğumuz zaman kalabalıktı, vazifeli memurun ifadesine göre, yazın tatil ayları hariç, hemen her zaman böyle talebelerle dolu olurmuş. Kitapları Dewey Onlu Tasnif sistemine göre tasnif edilmesine rağmen ayrı bir depoda muhafaza edilen kütüphanenin, mecbur olmadıkça insanı oturup okumaya teşvik edecek bir havası yok. Bu duruma daha sonra gezdiğimiz kütüphanelerin pek çoğunda rastladık. Salon aydınlık, temiz, temiz; mefruşatı eski olmasına rağmen muntazam; fakat insanı celbeden bir tarafı yok.

5 bini bulan yazma eser ve eski harfli basma eserlerden ihtiyar okuyucular, hocalar ve bilhassa imam hatip okulu talebeleri faydalanıyorlar. Cilt işleri Bölge Cilt Atölyesinin bulunduğu Konya şehrinde yaptırılıyor ve bütün halk kü-

tüphanelerimizde olduğu gibi burada da ciltleme işi gayet ağır bir tempo ile ilerliyor.

Afyon'daki tek çocuk kütüphanesinin adı «Kadınana Çocuk Kütüphanesi». Yakın bir gelecekte yeni binasına taşınacağı söylenen kütüphane o tarihte zemi ni tahta, bol pencereli, eski görünümlü, küçük bir salonu işgal ediyordu. Kadınana İlkokulunun bir köşesinde bulunan kütüphanenin kitapları Dewey'e göre tasnif edilmiş ve fişler Kitap Kataloglama Kurallarına göre düzenlenmiş. Kitap ihtiyacı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından temin edilen kütüphanede iare var, fakat çocuklarla ilgili süreli yayınlar gelmiyor. İlerde lingafon ve radyodan istifade etmek düşünülmektedir. Cilt işleri de, halk kütüphanesinde olduğu gibi, Konya'da yapılmaktadır.

Banaz'da

Afyon-Uşak yolu üzerinde olan ve Uşak iline bağlı bulunan Banaz'da şirin bir çocuk kütüphanesi ile karşılaşacağını kimse tahmin edemez. 2.7.1960 tarihinde kurulmuş olan Banaz Çocuk Kütüphanesi, 1961 yılında tertip edilen kütüphanecilik kurslarına iştirak etmiş bulunan öğretmen kütüphaneci Ahmet Özbek'in idaresinde hizmet vermektedir. Dışı sıvasız olan küçük binanın içi, çocuk ruhuna hitap edebilecek şekilde tanzim edilmişti. Kütüphanede açık raf sistemi uygulanmakta ve kitaplar Dewey'e göre tasnif edilmiş. Kitap iare müddeti bir hafta ve gecikenlere ceza verilmediği halde, iadeyi ihmâl eden çocuk yok denecek kadar az. Kütüphanenin o ufaklık salonu öylesine kalabalık ki, bir sandalyeyi iki kişi paylaştıktan başka, istediği eseri ayakta karıştırmak zorunda kalanlar da var. Bir köşe Atatürk'e tahsis edilmiş ve projeksiyon ile öğretici çalışmalar yapılmakta.

Banaz'ın küçük fakat şirin kütüphanesinden Uşak'a gitmek üzere memnun ayrıldık.

Uşak'ta

Uşak İl Halk Kütüphanesi, Hükümet Sarayının en üst katındaki iki küçük odaya yerleştirilmişti. Kütüphanenin iare servisi için ayrı bir koleksiyonu bulunuyor. Yer imkânı zaten çok dar olan kütüphanenin bir odasını işgal eden kitaplar, Dewey'e göre tasnif edilmiş, fakat okuyucuya açık değil. Cilt işleri önceleri İzmir'de yapılırken şimdi yaptırılmaz hale gelmiş ve kitaplar ciltsiz beklemekte. Kütüphanenin pek çok imkândan yoksun olduğu aşikâr. Bu imkânsızlıklar içinde bir kütüphanenin halka gerekli hizmeti verebileceğini düşünmek bile zor.

Uşak'daki Bir Eylül İlkokulunun içinde kurulmuş olan çocuk kütüphanesi için, Afyon'a kıyasla daha iyi bir durumda denilebilir. Salonda tablolar, biyolojik resim ve heykeller var. Sandalyeler ve masalar çocukların boylarına göre yaptırılmış. Çeşitli geometrik şekillerde olan masaların her biri ayrı renkte boyanmış. Kütüphanelerde açık raf sistemi uygulanıyor, öğretici film ve projeksiyon programları tertip ediliyor. Fakat ciltli kitapların yanısıra, iki misli miktarda kitap da ciltsiz olarak beklemekte.

Uşak Hasan Hilmi İlkokulunun bahçesinde, binası ve mefruşatı Soysal ailesi tarafından bağışlanan ve halen inşası devam etmekte olan modern bir kütüphane kuruluyor. Güzel bir de konferans, sinema salonu olan bina belki de çevrenin en modern ve çocuğu kendisine celbedebilecek karaktere sahip tek çocuk kütüphanesi olacaktır. Umudumuz, içinde verilecek hizmetin de binadan daha güzel ve daha faydalı olmasıdır.

Uşak şehri içinde faaliyette bulunan ikinci çocuk kütüphanesi, gene bir ilkokul binası içine yerleştirilmiş olan Atatürk Çocuk Kütüphanesidir. Burada çalışan öğretmen kütüphaneci 1947-48 senelerinde Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde açılmış olan B Kuru kurslarına devam etmiş. Kütüphanenin kitap haric diğer ihtiyaçları, Okul Aile Birliği tarafından tahsis edilen fon ile karşılanmaktadır. Kitaplar ise, diğer kütüphanelerde olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanmaktadır. Kütüphanede açık raf sistemi tatbik ediliyor ve kitap iaresi yapılıyor. Ayrıca Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliğine göre lisan ve müzik çalışmaları da tertiplenmektedir.

Salihli'de

Kütüphaneden ayrılırken güneş batıyordu. Ertesi günümüzi de sabahdan itibaren değerlendirebilmek amacıyla yolumuza devam ettik ve geceyi geçirdiğimiz Salihli'de halk kütüphanesinin kapatılmış olduğunu, sadece çocuk kütüphanesinin faaliyette bulunduğunu üzümlere öğrendik. Sabahleyin Salihli Çocuk Kitaphına gittiğimiz zaman, kütüphaneci çok defa olduğu gibi toplantıya gittiği için, kendisiyle görüşemedik. O ana kadar gezdiklerimiz içinde ve faal olan kütüphaneler arasında bina ve mefruşat bakımından hemen hemen en iyisiydi. Lâkin kütüphanenin adeta terkedilmiş bir havası vardı. Yahut kütüphaneciyi bulamamış olmamız bende öyle bir intiba bıraktı.

Turgutlu'da

Bundan sonra uğradığımız Turgutlu'daki çocuk kütüphanesinde bizi, 1966 senesinde kütüphanecilik kurslarına iştirak etmiş olan hanım kütüphaneci karşıladı. Eski ve ahşap bir binada kurulmuş olan kütüphane gerçekten sevimli bir yer. Kitaplar henüz tas-

nif edilmemişti. Yeniden başlanacak tasnif, Dewey sistemine göre yapılacak. Kütüphanede projeksiyon aletiyle öğretici faaliyetlerde bulunulduktan başka, Fransızca, İngilizce lisan kursları, plâklarla klâsik batı müziği konserleri de veriliyor. Kütüphanecinin bütün şikâyeti binanın eskiliği ve darlığı. Bina iki katlı olduğu için basit bir kitap asansörü tertibatı ve aşağısı ile yukarısının diyaforonla konuşma irtibatı var. Çocuklar okumak istedikleri eserlerin isimlerini bu şekilde aşağıya bildiriyorlar ve kitap asansör vasıtasıyla yukarıya gönderiliyor.

Manisa'da

Aynı gün öğleden evvel Manisa'ya vasıl olduk. Manisa'da «Kitap Saray» güzel bir bahçe içindeki müstakil bir binada kurulmuştur. Bina hazineye ait olduğu için kira verilmiyor. İlâve olarak, bir de sosyal faaliyetler için salon inşa edilmiş. Bu salonda temsiller, müsamereler, halk için eliş kursları düzenlenilmekte. Kitap Sarayın kuruluş bakımından Ankara İl Halk Kütüphanesinden çok daha iyi bir durumda olduğunu iddia edebilirim. İare servisi için ayrılan 4000 eser ana koleksiyondan başka bir yerde muhafaza edilmektedir. Ana-depoda kitaplar aksesyona göre tasnif edilmekte ve fiş kataloğu yazar adı, kitap adı ve konuya göre hazırlanmıştır. Çok geniş olan okuma salonunda, bizim bulunduğumuz sırada, Turizm-Tamıtma Bakanlığından tedarik edilen turistik fotoğraflardan müteşekkil bir sergi de vardı. 14600 esere sahip olan kütüphanede kütüphanecilerin sıkıntısı deponun dar, koleksiyonun az, elemanın noksan ve sobayla yapılan ısıtmanın kifayetsizliğinden ileri geliyor. Daha önceleri gönüllüler tarafından yürütülen gezici kütüphane faaliyeti, 45 köye kitap ulaştırırken, koleksiyon yetersizliğinden dolayı durdurulmuş.

Manisa çocuk kütüphaneleri rakamlarla anılıyor: 1. Çocuk Kütüphanesi, 2. Çocuk Kütüphanesi, 3. Çocuk Kütüphanesi. Bütün bu çocuk kütüphanelerinin gerek bina ve gerekse yerleşme bakımından hemen hepsi aynı gibidir. Eski ve küçük binaların ilk katlarına kurulmuşlar. Üçü de temiz, aydınlık, çocuklara hitap edebilecek duruma getirilmeye çalışılmış kütüphaneler. Kütüphanelerde yazı, resim, müzik, lisan kursları veriliyor; film gösteriliyor; halk eğitiminde ise, kitap da, dahil olmak üzere el işleri faaliyetleri yürütülüyor.

Bu arada Manisa'da bir de müzeyi ve müzenin ihtisas kütüphanesini gezdik. Kütüphanede 1110 basma eser ve 150 el yazması Kur'an var. Müze halen Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi tarafından yaptırılmış olan külliye'nin bir tarafını işgal etmektedir.

Akhisar'da

Manisa'dan Akhisar'a, D.T.C.F. Kütüphanecilik Kürsüsü mezunu Günzin Taylan'ın müdüreliğini yaptığı ve Zeynelzade Halil Ali Efendi tarafından kurulmuş olan halk ve çocuk kütüphanesini ziyaret etmek üzere ayrıldık. Mimar, idareci ve kütüphanecinin işbirliği ile meydana getirilmiş, modern anlamda, mükemmel bir kütüphane. Süreli yayınları okuma salonu ile, iare servisinin de içinde bulunduğu okuma salonu ayrı ayrı yerlerde. Aksesyona göre tasnif edilmiş olan kitaplar henüz depoda muhafaza ediliyor ve konu tasnifi için gerekli faaliyet yürütülüyor. Takriben 13500 eserlik koleksiyonun az bir kısmını yazma eserler teşkil ediyor. Binanın birinci katı çocuk kütüphanesine, ikinci katı da halk kütüphanesine tahsis edilmiş durumda. Münasip cepheleleri cam duvarlı olan kütüphanede insanı celbedici bir hava var ki, bunu Türki-

ye'deki halk kütüphanelerinin pek azında görmek mümkün.

İzmir'de

6 Ekim günü İzmir'in İl Halk Kütüphanesi olan Atatürk Kütüphanesine geldik. Kütüphane, İzmir'in kurtuluşundan sonra İzmir Belediyesi tarafından hazineden satın alınarak Atatürk'e hediye edilen binada yerleşmiş bulunuyor. İki katlı binanın üst katı Atatürk Müzesi ve çok daha geniş olan alt katını da kütüphane işgal etmekte. Kütüphane buraya 1952 yılında taşınmıştır.

Bünyesinde 3000 cilt tutarında ve muhtelif dillerde yazılmış eserlerden müteşekkil bir İnkılâp Tarihi koleksiyonu bulundurduğundan başka, Milli Mücadele senelerinde çıkan ve o günün tarihini işlemiş olan gazetelerin de mikrofilmleri toplanılmak suretiyle yeni bir koleksiyon tesisi yoluna gidilmektedir.

Kütüphanenin kitaptan gayrı olan materyali de yoğun bir faaliyet gösterilerek hizmete sunulmaktadır. Zengin plâk koleksiyonundan faydalanılarak kütüphanede izahlı plâk konserleri de tertip edilmekte, ünlü şairlerin kendi seslerinden teypte alınan şiirleri muayyen günlerde halka sunulmaktadır. Bundan başka seri konferanslar verildiği gibi, kütüphanenin salonu gelir getirmesi ve kütüphanenin daha çok tanınması gayeleriyle kiraya da verilmektedir. Kütüphanenin mevcut kitaplarının tamamı kataloglanıp tasnif edilmiştir. Büro kısmında satınalma, kataloglama ve tasnif, bu işler için ayrılmış olan masalarda yapılmaktadır ve masaların üzerinde yapılan işlerin adları yazılıdır.

Kütüphane, müdür Ruhi Mutlu'nun yoğun çalışmaları sayesinde tatil yapmadan aralıksız çalışmaktadır. Her hafta çocuklar için film gösterisi tertip edilmektedir. Kısaca, Brüksel Kütüpha-

necilik toplantısında, kütüphanelerin çalışmalarını hususunda konulmuş şartların pek çoğu bu kütüphanede gerçekleştirilmektedir. Atatürk kütüphanesine bağlı, birisi kendi içinde olmak üzere, dört iare servisi vardır. Diğer üçü Şirinyer, Konak ve Bademler'de kurulmuş bulunmaktadır. İare servislerindeki koleksiyonlar merkez kütüphaneden temin edilmekte ve bu koleksiyonlar, muntazam zaman aralıklarıyla değiştirilmektedir.

İzmir'in içinde dört de çocuk kütüphanesi gezdik. Bunlar Merkez Çocuk Kütüphanesi, Balıkuyu Çocuk Kütüphanesi, Asansör Çocuk Kütüphanesi ve Güzelyalı Çocuk Kütüphanesi. Bütün çocuk kütüphaneleri Dewey tasnif sistemini kullanıyorlar ve açık raf sistemini tatbik ediyorlar. Bu kütüphanelere okul öncesi çocuklar da devam ediyorlar ve Güzelyalı Çocuk Kütüphanesinde, halkın da istifade edebileceği eserler olduğu için, halka da hizmet verilmektedir. Bütün bu çocuk kütüphaneleri ile iare servisleri ve açılması düşünülen üç yeni çocuk kütüphanesi Atatürk Kütüphanesine bağlı olarak çalışmaktadırlar. Bunların bütçeleri İzmir'de halen faaliyette bulunan Yardım Derneği tarafından takviye edilmektedir. Fakat dikkate şayan bir husus: İzmir Kütüphaneleri arasında gerçek anlamıyla işbirliği yok.

Ertesi sabah İzmir'deki Millî Kütüphanede, Müdür Kemal Özertem'in çalışma odasındaydık.

Millî Kütüphane 1912 senesinde kurulmuştur. Bu kütüphane Basma Yazı ve Eserleri Derleme Kanunundan istifade eden beş kütüphaneden birisidir. Geliri ise, yanındaki Millî Sinemanın kirasından ibarettir. Kütüphaneye sadece Gezici Kütüphane için kitap alınmaktadır. Kütüphanede çalışan 11 eleman, çalışmaların çokluğu karşısında, kifayet etmemektedir. Binanın her yeri kitap ve

sürelî yayınlarla dolu. Her boşluk kitap raflarıyla, raflar da kitaplarla doldurulmuş. Hele gazetelerin bulunduğu depoda, ancak kıvrılarak yükselen merdivenler üzerinde gezinmek mümkün. Zemin katta, yan cephelerde hep kitap depoları var. Kütüphanenin bir de konferans salonu mevcut.

Millî Kütüphanenin çok faal bir iare servisi var. 1956 yılında 118 kitap iare edilirken 1967 yılında bu rakkam 129939'a yükselmiştir. Tasnif aksesyona göre yapılıyor ve fişler Alfabetik Kataloglama Kaidelerine göre hazırlanmıştır.

Kütüphanenin en dikkate şayan tarafı halen muvaffakiyetle yürütülen gezici kütüphane servisi. Halen sayısı 85'i aşan köylere hizmet götürmektedir.

Millî Kütüphaneden ayrılıp Karşıyaka'ya giderken, ertesi gün, gezici kütüphane servisi ile birlikte yola çıkmayı kararlaştırdık.

Karşıyaka'daki Hoca Mithat Kütüphanesi Bölge Cilt Atölyesinin yanında, halen inşa halindeydi ve Karşıyaka'nın tek kütüphanesiydi.

Buradan Ege Üniversitesi Kütüphanelerini görmek üzere Bornova'ya gittik. Ege Üniversitesi genç üniversitemizden olmasına rağmen kütüphaneleri dağınık ve merkeziyete dayanan bir kütüphane sistemi yok. Merkez Kitaplığı adı altında 1960 yılında tesis edilmiş bir kitaplık var. Fakat bu merkez gerçek bir üniversite kütüphanesi olmaktan çok uzak. Ziraat Fakültesi, Fen Fakültesi ve Tıp Fakültesinin kütüphaneleri müstakil olarak kurulmuşlar ve aynı şekilde çalışmalarına devam ediyorlar. O kadar ki, fakülte kütüphaneleri arasında bile işbirliği yapılmamaktadır. Yeni binasına taşınmakta olan Ziraat Fakültesinde, kütüphanenin taşınacağı yer gerçek kütüphane niteliklerinden yoksun. Hoca-

mız Berin U. Yurdadoğ'un davet üzerine hazırladığı rapordan da anlaşılacağı üzere, kütüphaneye için ayrılan yerin şiddetle büyük tadilâta ihtiyacı var. Her şey bir tarafa, tavanı gayet basık olan kitap deposunda nefes alacak bir ufacık delik bile mevcut değil.

Fakülte binaları birbirine çok yakın olduğu halde merkezi sisteme dayanan bir araştırma kütüphanesinin kurulamamış olması çok üzücü bir durum.

Bu üzüntümüzü, ertesi gün beraber yola çıktığımız gezici kütüphane arabasına, durduğu her yerde koşarak gelenleri görünce unuttuk. Yazıbaşı köyü ilk durak idi ve kitap arabasına koşarak gelen de 3-4 yaşlarında sarışın bir kız çocuğu oldu. Babasının ödünç aldığı kitapları, o ufacık kollarıyla sıkı sıkı sarmış koşuyordu. Konuşmak istedimse de geldiği hızla koşarak uzaklaştı.

Gezici kütüphanenin kayıtlı üyesi 100'ü geçen köylerde kitapları koymak için bir oda tahsis edilmekte ve buraya 250 ayda bir değiştirilmek üzere konan 250 kitap yetkili kişilerden birisine teslim edilmektedir. Kütüphanenin bu kapasitede 8 köyü vardır. Üye olabilmek için 10 lira vermek gerekiyor. Üye istediği başka kitapların adını, kitabın arka cebine koymak suretiyle kütüphaneciye bildirmiş oluyor. Bu kütüphaneye ait kitapların üzerine Milli Kütüphanedeki ve kitap arabasındaki yerleri bildiren iki ayrı numara yazılmaktadır.

Gezici kütüphane ile iki ayrı köye daha gittik ve her yerde hararetle ve ilgiyle karşılandığını sevinerek gördük. Gezici kütüphane şehir içinde de faaliyet göstermektedir. Üçüncü köyden sonra kitap arabasıyla yolumuz ayrıldı ve civardaki tarihi yerlerden Efes ve Meryem Ana'ya gittik. Efes'deki saray kütüphanesinin kalıntısı altında, kütüphaneciye ait olduğu tahmin edilen mermer

bir lâhit vardı. Kilidi açılmış olan lâhidin içindeki mumyanın, tetkik edilmek üzere müzeye götürüldüğünü oradaki ziyaretçilerden öğrendik.

Germencik'te

Buradan Aydın'a doğru ilerlerken Germencik İlçesi merkezindeki çocuk kütüphanesini de ziyaret ettik. Kütüphaneye kasabanın en merkezi yerinde kurulmuş. Geniş, temiz ve aydınlık tek bir salonu ve kitap deposu olarak kullanılan bir odası var. Gerekli matbu evrak geldikten sonra kütüphane açık raf sistemini uygulamaya geçecek ve kitaplar Dewey tasnif sistemine göre tasnif olacaktır.

Aydın'da

Geceyi geçirdiğimiz Aydın'da 9 Ekim sabahı ilk işimiz Aydın Genel Kütüphanesini ziyaret etmek oldu. Aynı zamanda «Kütüphanecilik Bilgileri» adlı kitabın yazarı olan kütüphane müdürü Nuri Güngör bize kütüphaneyi gezdirdi ve izahat verdi. Kütüphane binası Aydın'ın merkezi bir yerinde; önünde otobüs durağı ve karşısında park var. Bina müstakil ve üst katını çocuk kütüphanesi işgal ediyor. Kütüphanenin iare servisine ait olan katalogu alfabetik ve kitapları ana koleksiyondan ayrı yerde muhafaza ediliyor. Roman kapakları iare odasının muhtelif yerlerine konulmak suretiyle kitaplar tanıtılıyor ve renkli kapaklar odaya ayrı bir hava veriyordu.

Ana koleksiyona ait katalog ise sistematik olarak sıralanmış ve duvara Dewey'nin konu başlıklarını belirten bir tablosu asılmak suretiyle okuyucuya kolaylık sağlanmıştır. Sadece talebelerin devam ettiği kütüphanenin müracaat servisi her türlü müracaatı kabul etmektedir. 100'den fazla süreli yayının geldiği kütüphanede bu eserler ayrı muamele görüyor ve ayrı yerde muhafaza edilip hizmete sunuluyor.

Aynı binanın üst katındaki çocuk kütüphanesinin güzel bir Atatürk köşesi ve «sor bileyim» kutusu var. Her hafta sonunda duvardaki panoya asılan kâğıtlar üzerinde sorular cevaplandırılıyor. Biyolojik heykeller çalışmak isteyen her çocuğa veriliyor. Kütüphanede açık raf ve Dewey tasnif sistemi tatbik ediliyor. Fişler karışık görünmekle beraber alfabetik olmasına çalışılmış. Binanın bitişiğinde de Bölge Cilt Atölyesi kurulmuştur. Kütüphanenin 11 memurundan üçünün çalıştığı bu atölyede günde 300 kadar kitap ciltleniyor ve piyasaya nazaran daha ucuza mal ediliyor.

Söke'de

Öğleye doğru Söke'ye geldik. Söke Halk Kütüphanesi, Çocuk Kütüphanesi, Halk Eğitim Merkezi ve İlköğretim Müdürlüğü aynı binada toplanmışlar. Halk kütüphanesinin ufacık salonunda hem kitap dolapları hem de okuyucular için masalar yerleştirilmiş. Kütüphanede kitap mevcudu 6000 civarında ve üye kadını için 10 lira depozit almıyor. Dewey'e göre sınıflanan kitapların fişleri Anglo-Amerikan kataloglama kurallarına göre hazırlanmaktadır.

Üst kattaki çocuk kütüphanesi halk kütüphanesinden çok daha geniş yere sahip olmasına rağmen kütüphaneci yerin darlığından yakınmaktadır. Bir tane projeksiyon makinesine sahip olan kütüphaneye radyo, teyp ve pikap alınması için çalışılıyor. Kütüphanecinin kütüphaneyi tanıtmak için yayınladığı broşür, kendi ifadesine göre faydalı olmuş ve bu sayede kütüphaneye karşı duyulan ilgi artmıştır.

Nazilli'de

Söke'den Denizliye doğru giderken Bakanlık kayıtlarına istinaden kütüphanesi olduğunu bildiğimiz Nazilli'ye de uğradık. Kütüphanenin yerini bulmak

adeta bir mesele oldu. Kütüphanenin varlığından kimsenin, hele gençlerin hiç haberi yoktu. Nihayet yerini tesbit edebildiğimiz kütüphanenin ilgililerinin bulunması ve kapılarının açılması için de uzun zaman bekledik. Neticede girdiğimiz yer ancak, bakımsız ve 3699 eski yüzlü kitabın deposu olmaktan başka hiç bir yere benzemiyordu. Daha önce bir spor kulübüne ait olduğu halde kütüphane için kiralanana, hemen oradaki elverişsiz salonu da gördük. Nazillilerin neden kütüphanenin yerini bilmedikleri sorusu da bu arada cevaplanmış oldu.

Denizli'de

O gece Denizli'ye geldik. 10 Ekim sabahı da Denizli'nin en merkezi yerinde bulunan fakat eski bir binaya yerleşmiş olan Denizli İl Halk Kütüphanesini ziyaret ettik. Kütüphanede raflar tavana kadar uzanıyor ve kitaplar aksesyona göre sıralanmıştır. İki yeni memur da kütüphanecilik kursu gördükten sonra Anglo-Amerikan kataloglama kurallarına göre hazırlanmış fişlerin yanı sıra kitaplar da Dewey'e göre tasnif edilecektir. Halen mümkün mertebe açık raf sistemi tatbik edilmektedir. İare için ayrı bir koleksiyon ve katalog mevcut.

Denizli'de 1955 yılında kurulmuş olan çocuk kütüphanesinin durumu ise çok daha fena. Alt katı parasız yatılı okuyan erkek talebelere ait yatakhane olan ve adeta üfleseniz uçacakmış gibi duran ufacık binanın üst katında bütün çaresizliklerine rağmen hizmet vermeye çalışıyor.

Kütüphaneleri gezdikten sonra Denizli yakınındaki Pamukkale'ye gidip, hem yeni bir yer görmüş hem de bir parça dinlenmiş olduk. Daha sonra, yolumuza devam ederek akşamüstü Burdur'a geldik.

Burdur'da

11 Ekim Cuma günü Şehir sinemasının yanındaki binanın üst katına yerleşmiş olan Burdur İl Halk Kütüphanesini ziyaret ettik. Kütüphanenin nüvesi 1233 H. yılında Derviş Mehmet Paşa tarafından meydana getirilmiş ve halen 18291 esere sahip. Geniş ve aydınlık salonu sabahın erken bir saati olmasına rağmen kalabalıktı. Okuyucuların fiş kataloğunu kullandıklarını görmek beni sevindirdi; çünkü buna çok az yerde rastlamıştık. Kitaplar aksesyona göre tertip edilmiş ve fişleri Basma Eserler Alfabetik Kataloqlama kaidelerine göre hazırlanmıştı.

Bundan sonra Mustafa Açıkalın'ın yöneticiliğini yaptığı çocuk kütüphanesine gittik. İnsan böyle muntazam ve gerçekten iyi hizmet veren kütüphanelerle karşılaşınca sevinci sonsuz oluyor. Kütüphanede her şey çocuklara göre, her yer muntazam, temiz ve aydınlık. Kitap ciltleri rengarenk fakat kitapların hepsi okuma salonunda değil ve açık raf sistemi tamamen tatbik edilemiyor. Aynı binada Bölge Cilt Atölyesi de faaliyette bulunuyordu. Kütüphanenin henüz iare servisi yoktu. Oradan ,daha rahat çalışma imkânlarına sahip olunması temennisiyle ayrıldık.

Isparta'da

Burdur'dan sonra ziyaret ettiğimiz Isparta İl Halk Kütüphanesi, diğer adı ile Halil Hamit Paşa Kütüphanesi, yer ve bina sıkıntısı çeken pek çok kütüphaneden birisi. Yerleştiği binanın üstü cami ve 1924 senesinden beri aynı yerde faaliyet göstermektedir. Fakat Isparta'ya (A Tipi) diye adlandırılan yeni kütüphane binası yaptırılmaktadır. İnşaat tamamlanmamış olmakla beraber kütüphaneciler 25-26 bin ciltlik koleksiyonu

binanın neresine yerleştireceklerini bilememenin şaşkınlığı içindeler. Esas şaşırانlar bizler olduk. Çünkü Bakanlık tarafından tescil olunan bu plân dahilinde yapılacak binaların kütüphane olarak kullanılmasına imkân bulunmamasına rağmen, ısrarla tatbik ediliyordu.

Akşehir'de

Buradan sonra Eğridir gölünün etrafından geçen ham yolu takiben gece Akşehir'e vasil olduk. Akşehir'de bizi gene A Tipi bir kütüphane binası ve nasıl yerleşeceklerini şaşırılmış kütüphaneciler bekliyordu. 1967 yılı Nisanında taşındıkları bu binada açık raf sistemini uygulamak istiyorlar. Lâkin bu imkânsız denilecek kadar güç. Çünkü iki uzun duvarı cam olan salonda kitap raflarını yerleştirecek yer yok. Dolayısıyla kitaplar aksesyona göre ayrı bir yerde depolanmakta. Pencere kenarına oturanlar kışın soğuktan, yazın ise sıcaktan ve güneşten şikâyetçiler. Kütüphanede iare servisi yok. Herkes istediği kitabı kütüphanede okuyabiliyor ve ekseriyetle talebeler devam ediyor.

Kütüphanenin nüvesi Akşehirli Hacı Ömer tarafından 1850 yılında kurulmuş ve imaretin içinde faaliyete geçmiş. Şimdiki yeri ise Belediye binasının yanında ve Akşehir'in merkezi bir yerindedir. İleride Akşehir Çocuk Kütüphanesi de bu yeni binanın alt katında kurulacaktır.

Oradan Nasreddin Hoca'nın türbesini ziyaret ettikten, Akşehir'in turistik yerlerini de gezdikten sonra ayrıldık. Böylece 2500 km. lik gezimiz 12 Ekim 1968 akşamı Ankara'ya muvassalatımız ile sona ermiş oldu.

Görüp gezmekten ve Türkiyemiz'deki mesleki problemlerimizi yakından görmekten dolayı memnun, fakat kütüphanelerimizin henüz istenilen seviyeye ge-

lememiş olmalarından dolayı da biraz üzgündük.

Sonuç

Türkiye'de okuma ihtiyacını duyan insanların sayılarının gün geçtikçe artması sevindirici bir durum. Ama kütüphanelerimiz öylesine imkânsızlıklar içinde ki, onlardan lâyıkıyla hizmet beklemek abes olur.

Yeni çıkan yönetmelik muvacehesinde bütün kütüphanelere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kitap gönderiliyor ve kütüphanelerden satınalma için gerekli bütçe tahsisatı kaldırılmıştır. Bu iş düzenli olarak yürütülürse muhakkak ki çok faydalı olabilir. Fakat bir çocuk kütüphanesine veya bir köy kütüphanesine girdiğiniz zaman raflarda (Felsefenin İlkeleri -Decartes, Kanunları Ruhu Üzerinde -Montesquieu) gibi eserlere rastlıyorsunuz. Bu tip eserlerin o kütüphanelerde ne işe yarayacağını kestirmek güç.

Bir çocuk kütüphanesine gidiyorsanız, kütüphaneci öğretmen yönetmelikte yazılı bütün faaliyetleri gerçekleştirebilmek için çalışmaktan, farkında olmayarak kütüphaneyi esas gayesinden uzaklaştırıyor. Müzik, resim, lisan kursları için eleman bulmak bir dert olduğu gibi, bu kalabalık programı düzenlemek ayrı bir problem olarak ortaya çıkıyor.

Kütüphaneler arası işbirliğinin lâfını bile işitmek imkânsız. Her kütüphane kendi başının çaresine bakmaya ve her kütüphaneci kendi kütüphanesini yüceltmeğe boşuna çalışıyor. Çünkü günümüzde artık bir kütüphanenin tek başına, her okuyucunun ihtiyacını karşılamasına imkân olmadığını henüz bilmiyorlar. Verilen emek, yapılan masraf çok daha faydalı olabileceği halde, işbirliğinin yokluğu kütüphanecilerin bunalmasına sebep oluyor.

Hemen her halk kütüphanesinin 3-5 de olsa bir yazma koleksiyonu var. Gördüklerimizden sadece Denizli İl Halk Kütüphanesi yazma eserlerini Süleymaniye Kütüphanesine devretmişti. Bu koleksiyonlar kütüphanenin faydasız hazineleri. Çünkü tasniften yoksun; hattâ bazı yerlerde bu yazma koleksiyonlarının hangi kitaplardan müteşekkil olduğu bile meçhul.

Bütün kütüphaneler yer ve materyal sıkıntısı çekiyorlar. Binalar eski, gönderilen kitaplar okuyucunun ihtiyacına cevap vermekten uzak. Hele o yeni binalar, ısrarla inşasına devam edilen o «A tipi» binalar yapılırken acaba hiç mi neticesi düşünülmemiş, hiç mi kütüphaneciliğimizin benimsemekte olduğu sistemler hesap edilmemiştir? Halk ve çocuk kütüphanelerinde açık raf sistemi, konuya göre tasnif sistemlerinin tatbiki istenirken o her tarafı cam binaların neresine raf konulabileceğini kimse aklına getirmemiş mi? Her biri 700-750 bin liradan az'a mâl olmuyor. Eğer kütüphanelerimiz için ayrılan tahsisat bu kadar fazlaysa, her kütüphaneye bütçe verilsin ve materyalini temin etmekte serbest bırakilsin.

Kütüphaneleri ısıtmak ve kütüphanecilik mesleğinin dışında kalan soba yakmak, kütüphaneyi temizlemek gibi işlerin yürütülmesi ise başlı başına bir problem halinde. Meselâ Uşak'taki İl Halk Kütüphanesi hariç, hiç bir kütüphane de müstahdem yok ve her zaman okulun hademelerinden faydalanmak da imkân dahilinde değil. Sadece Uşak değil, gezip gördüğümüz pek çok kütüphanede durum böyle ve kütüphaneciler haklı olarak bundan dolayı şikâyetçiler. Çünkü oralarda, kütüphanecinin mesleğiyle ilgili olan işleri mi yapacağı, yoksa diğer işlerle mi uğraşacağı belli değil.

Akhisar hariç hiç bir yerde meslekten

yetişmiş kütüphaneciye rastlamadık. Rastlayamayız; çünkü meslekten yetişmiş kütüphanecilere verilen ücret miktarı çok az. Buna ek olarak da meslekten yetişenler, yeni memur olmaları dolayısıyla meslekten olmayan müdürlerin emrine veriliyor ve uygulanacak sistem hususunda çıkan anlaşmazlıkların neticesi, gene kütüphanelerimiz için zararlı oluyor.

Kendisine devletin verdiğiinden başka gelir temin etmiş kütüphanelerin duru-

mu daha iyi. Daha rahat çalışma imkânlarına sahipler.

Her şeye rağmen şayanı tebrik olan husus, kütüphanelerde çalışan bütün ilgililerin mesleklerine dört elle sarılmış olmaları ve çaresizlikler içinde çare bulup faaliyetlerini yürütmelidirler. Herkesin huzurunda hepsine tek tek müteşekkir olduğumu bildirmeyi borç addederim.